

Pavel Taussig

...v kolektivu oblíbená

**Hana a její neobyčejně
každodenní cesta
mezi knihami**

Pavel
TAUSSIG

... v kolektivu
OBLÍBENÁ

...v kolektivu OBLÍBENÁ

**Hana a její neobyčejně
každodenní cesta
mezi knihami**

D U N A J

**Kniha vychází s finanční podporou
Ministerstva kultury České republiky.**

Text © Pavel Taussig, 2021
Illustrations © Pavel Taussig, 2021
Illustrations © Fero Jablonovský, 2021
Translation © Daniela Řezníčková, 2021
© Grada Publishing, a. s., 2021

Odpovědná redaktorka Markéta Šlaufová
Korektura Julie Gonzálezová
Obálka a sazba Vojtěch Kočí

Vydala Grada Publishing, a. s. pod značkou Cosmopolis
v Praze roku 2021,
jako svou 8094. publikaci

Tisk TNM PRINT

Grada Publishing, a. s.,
U Průhonu 22, Praha 7

978-80-271-4307-8 (ePub)
978-80-271-4306-1 (pdf)
978-80-271-3013-9 (print)

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této knihy nesmí být reprodukována
a šířena v jakékoli podobě bez předchozího písemného souhlasu majitele.*

Na památku Jany Kalíšové

Všechny osoby a děj románu jsou autorovým výmyslem.
Ve skutečnosti neexistovaly, stejně jako v Bratislavě neexistovalo
Slovenské nakladatelství beletrie, n. p., na Michalské ulici.

Pavel Taussig

Zmoklé kuřátko nastupuje

Když Hana jako čerstvě přijatá doručovatelka vyšla ze ctihodné budovy Slovenského nakladatelství beletrie, národního podniku, spadl z ní veškerý strach posledních hodin a zaplavila ji vlna rozkoše. Že ji přijali, a navíc že se ten zázrak stal bez špetky protekce. Žádné vlivné zvíře se za ni nepřimluvalo. Ne že by se jí tenhle způsob nějak zásadně protivil, ale kde by asi takového ochotného, vysoko postaveného soudruha vzala? Ať už je to tak, nebo onak, faktem zůstává, že ji vzali pro její modré oči – viděl to svět někdy? A nemohla se dočkat, jak se na to bude tvářit její máma, ta věčná pesimistka, až se o tomhle zázraku dozví.

Přitom to všechno netrvalo déle než půl dne. Ráno objevila inzerát v *Pravdě* a ihned se s doklady rozběhla na uvedenou adresu, pevně rozhodnutá zuby nehty bojovat o místo se šiky dalších zájemců. Ale dostala se jen k vrátnici, kde jí bdělý obrýlený strejc doklady odebral, pak komusi

v budově telefonoval a potom Hanu vyzval, aby se za tři hodiny později ukázala znovu.

Děvče poté z nervozity třikrát oběhlo město a navzdory tomu stálo dvacet minut před určeným termínem s bušícím srdcem znovu před vrátnicí. Strýc opět někomu zavolal a najednou ze země před Hanou vyrostla rachomejtle s kočičíma očima. Přísně si návštěvnici přeměřila, potom ji vzala pod paži a nekonečně dlouhými klikatými chodbami ji zavedla do malého kanclíku, ve kterém už seděl unavený dědek. Usadili Hanu na rozhrkanou stoličku a podrobili ji křížovému výslechu. Netrvalo dlouho a dívka pochopila, že nechtějí slyšet nic, co by její přijetí mohlo ohrozit.

„V létě jste skončila desátou třídu jedenáctiletky,“ oznámila jí ta rachomejtle přísně a citovala přitom ze životopisu uchazečky. „Nyní se ucházíte o zaměstnání, protože jste si ve škole připadala příliš odtržená od praktického života!“ Hana ani nestihla přikývnout hlavou na souhlas, když ten dědek kolegyni doplnil: „Jste svobodná, bezdětná, toho času nejste v jiném stavu a v nejbližších měsících otěhotnět nehodláte!“ To už se ani nesnažilo tvářit jako otázka, byl to přímo rozkaz. Děvče oduševněle přikývlo a v duchu přísahal oběma vyslychajícím, že nejen že v této pětiletce nepočne, ale pro jistotu si dokonce uchová pel nevinnosti, čestné pionýrské!

Zřejmě se jim zalíbila, protože po krátkém intenzivním pohovoru si oba zaměstnanci vyměnili souhlasný pohled, předložili uchazečce hromadu dotazníků na podpis a poté

se ta ženština s Hanou vydala labyrintem směrem nahoru po schodech do vyšších sfér. Nakonec se ocitli v prosvětlené místnosti nad střechami Starého Města. V místnosti trůnila perfektně namalovaná soudružka. Jen co je zaregistrovala, zmizela za polstrovanými dveřmi, vzápětí připlula zpět a hlasem plným neskonale pýchy i oddanosti řekla: „Soudruh ředitel vás očekává!“

Rachomejtle čapla Hanu za loket a strčila ji doprostřed místnosti před obrovitánský černý psací stůl, za kterým seděl malý, starý jedudědek se skelnýma očima a s fajfkou mezi žlutými zuby. Haně proletělo hlavou, že toho plesnivého dědka už kdesi viděla, ale nedokázala si vzpomenout kde. Kromě toho teď měla důležitější starosti. Gigantická komnata byla plná zápachu kořalky a kouře z dýmky, takže se musela soustředit, aby se jí nezvedl žaludek. S vypětím všech sil ze sebe vykoktala něco, co mělo znít jako „čest práci“, a snažila se nenápadně si narovnat pomačkaný baloňáček. Bylo jí jasné, že vypadá hrozně. I bez zrcadla věděla, že je celá zelená. Z toho velkého rozčilení dnes ještě nejedla. A kromě toho měla jako pokaždé v té nejméně vhodné situaci své dny s příslušnými doprovodnými znaky, dnes jako na potvoru mimořádně silnými a nekonečnými. Jenže ani to nebylo to nejhorší. Její kádrový profil hyzdil malér, o kterém se ředitel tohoto noblesního podniku nesměl ani za boha dozvědět. Così na způsob vypáleného znamení hanby, jako má Mylady ze *Tří mušketýrů*. Jestli ho ředitel odhalí, dá ji vypráskat bičem. Ovšem ještě předtím

ji nechá polít smolou a posypat peřím. A pak sbohem nejen ctihodné nakladatelství, ale celá oblasti kultury, a dobré ráno, výrobo! Jak tak Hana přemýšlela, co podniknout, aby na starého alkoholika zapůsobila co nejpříznivějším dojmem, zaskřehotal ředitel bez předcházejícího varování do úplného ticha opileckým hlasem: „Ať si hned teď sundá ten kabátek!“

Než dívka pochopila, co má stařec na mysli, přiskočily k ní obě ženy a společnými silami z ní strhly baloňák tak zručně, jako kdyby to dělaly denně. Zůstala stát v ošuntělém svetříku a stokrát přešívané skládané sukni z blažených pionýrských dob, tenké nožky do O v bavlněných punčochách a prastarých botách nebohé firmy Baťa. Zpocené pramínky vlasů se jí lepily na čelo a kolena jí dřevěněla. Protože rituál přijímacího pohovoru v ředitelně národního podniku neznala, čekala, kdy ředitel oběma krasavám přikáže, aby z ní strhaly i další oblečení, možná i spolu s kůží. Namísto toho na ni ten alkoholik namířil roztřesený ukazováček a naznačil, aby se otočila kolem své osy. Nechápatě tedy předvedla varianci na *Tancuj, tancuj, vykrůcaj*, a když se zastavila ve výchozí pozici, zaslechla starcův ďábelský chechot. „Zmoklé kuřátko!“ hýkal a prskal a celý se smíchy otřásal. „Zmoklé kuřátko, to vezmeme, krucinál, ať Tešník pukne vzteky!“

Když se už už zdálo, že se tím smíchem zadusí, naznačil zmalované soudružce, aby mu něco nalila. Dotyčná se vrhla ke karafě a přitom přísným pohledem vykážala Hanu

a rachomejtli za dveře. Jen tak tak, že se Haně podařilo ukoristit zpět svůj baloňák. Cestou ta vysoká soudružka Haně vysvětlila, že soudruh ředitel Plavec trpí chorobou, proti které mu lékař předepsal jistý, ehm, lihový nápoj. „Plavec?“ zeptalo se zmoklé kuřátko. „Jako ten básník národa slovenského? Ten laureát?“ „Zasloužilý umělec!“ opravila ji soudružka s kočičíma očima hrdě, jako kdyby ho k jeho nejpokrokovějším veršům byla osobně inspirovala.

„Proto se mi zdál tak povědomý!“ vyhrkla Hana. „Měli jsme ho v učebnici dějin slovenské literatury, ale na fotce vypadal minimálně o sto let mladší!“ Když v kočičích očích zahlédla náznak nevole, opravila se: „Co to plácám - o deset.“

Když došly na vrátnici, oznámila soudružka ostražitěmu strýci, že před ním stojí nová doručovatelka. Potom přikázala Haně, aby se v pondělí ve tři čtvrtě na sedm ráno hlásila u ní na osobním.

Až když novopečená zaměstnankyně kráčela nahoru Michalskou branou, napadlo ji, že se ze samého rozčilení zapomněla zeptat na výši platu. Vzápětí si uvědomila, že to není rozhodující, že hlavní věc je, že dostala místo mezi inteligenty a nemusí se stěhovat od mámy z Bratislavy. A koneckonců každá koruna, kterou vydělá, bude lepší než dosavadní nic.

Byl uplakaný podzimní den, ale Hana byla šťastná. Ať si máma říká, co chce, přece jen na světě ještě existuje spravedlnost!

Dokonce i ten básník, sice alkoholik – a teď těžko říct, jestli právě proto, nebo spíš navzdory tomu – v ní našel zalíbení. A to si právě dnes připadala spíš jako strašák do zelí než jako důstojná reprezentantka něžného pohlaví. Ledaže... Ale to by snad nebylo možné, že by ji, pitomec jeden, přijal právě pro její nepříliš přitažlivý vzhled? Protože nevypadá jako Lollobridgida, ale spíš jako mokré kuřátko? A kdo je ten Tešník, který pukne vzteky, až se dozví, že ji přijali?

Doma se přešťastně vrhla mámě okolo krku a začala dopodrobna vyprávět. Odpovědí jí však byl jen pouhý zdvořilostní zájem. Jako kdyby si dceřina radost protiřečila s matčinou depresivní náladou. Kdysi dokázala dceřino blábolení o školních legráčkách poslouchat donekonečna a spolu s ní prožívat každodenní potyčky s nespravedlivými učitelkami či užalovanými spolužačkami, ale nyní jako kdyby ani nechtěla vyslechnout podrobnosti o nejnovější převratné radostné události. Jen aby se to všechno ve zlé neobrátilo, znělo její smutné motto. Matčín svět byl teď plný zlosynů, kteří z nepochopitelných důvodů neměli na práci nic jiného než nemilosrdnou likvidaci rodiny Kováčových po meči i po přeslici. Jen ať si Hanička dává velký pozor, aby se do ničeho nezamotala. Bůhví, co je to tam za lidi, dneska se nedá věřit ani inteligentům. Pozor na jazyk, a ať jen, proboha, za žádných okolností neprozrazuje, proč musela odejít ze školy, protože v tom okamžiku by byl všemu konec! Potom už jen bědovala, jak ji od těch proklatých konví s mlékem bolí záda.

Hana se potřebovala s někým podělit o svou dobrou náladu, a tak zavolala Mišovi, přestože byl dnes s voláním na řadě on. Od té chvíle, co spolu začali chodit, hrál Mišo roli staršího partnera. Nejen že se narodil o dva roky dříve než ona, ale od nepaměti chodil o dvě třídy výš a velice si na tom zakládal. Teď dokonce patřil mezi novopečené prváky na vysoké škole. Hana se mu pokusila co nejpřesněji poreferovat, jak se jí právě podařilo přesunout se do světa výdělečně činných, ale ukázalo se, že její přítel není ochoten spokojit se s úlohou trpělivého posluchače. Prakticky od počátku hovoru ji nepustil ke slovu a zeširoka jí popisoval příběh hodiny tělesné výchovy na fakultě. Jak se jakýsi otlý student nedokázal protáhnout mezi příčkami žebřin a asák ho přitom mlátil svazkem klíčů po zadku... Hana se sice pokusila pokračovat, ale Miša zajímal pouze její plat. Když přiznala, že se na něj zapomněla zeptat, vynadal jí, že je hloupá husa. Káča pitomá, měla být za frajerku, a když by se jí výše platu nepozdávala, měla hrdě zahlásit: „Víte vy, kdo před vámi stojí? Jsem dcera soudruha Kováče, šéfredaktora časopisu *Odborář!*“

Jenže hloupý Mišo zřejmě ještě nevzal na vědomí, že její otec už není soudruh, ale protistátní živel, který toho času sedí v base, přičemž navíc nikdo ani neví přesně kde, natož proč. Že mámu kvůli tomu vyhodili z místa vedoucí účtárny přímo do mlékárny a ji těsně před maturitou ze školy.

V zemi, která mílovými kroky kráčela k zářivému socialismu, se však takové řeči po telefonu nevedly. Hana proto

odsekla, že by mu jako pokrokovému budovateli nových zítřků na mrzkém mamonu a podobných přežitcích kapitalismu nemělo záležet, a rychle zavěsila, aby si nestihl všimnout, že se rozplakala.

MT-06

Bucko dává pusinky

V pondělí vypadla z postele v čase, ve kterém se její bývalé spolužačky – mrchy jedny – ještě pohodlně převracely v postelích na druhý bok. Na osobní oddělení doběhla současně s rachomejtlí, již potom nebylo proti mysli v tuto nekřesťanskou hodinu vyplašenou Hanu postrkovat z kanceláře do kanceláře, dokud ji postupně nepředhodila napospas všem zaměstnancům podniku. Po třetí kanceláři se ztrémované dívčině kolegové a kolegyně slili do beztvaré hmoty bez barvy, chuti a zápachu, jako se to donedávna učila v chemii. Když pochod všemi podlažními historické budovy skončil, bylo jí jasné, že si těch více než sto obzřetelných tváří nezapamatuje do smrti.

Její pracovním místem byla samotka s malým okénkem do světlíku. Náplň práce pro skoro-maturantku nebyla příliš složitá: ráno zásilky z hlavní pošty donést a po poledni zásilky z nakladatelství z hlavní pošty zase odeslat. A mezitím být k dispozici, kdyby byla potřeba vyřídit nějaké pochůzky

po městě. Koukej, tady máš tašku, na hlavní poštu poklusem v klus! Když se o chvíli později vlekla z pošty nahoru Zámočnickou ulicí, připadalo jí, že se snad zápěstím dotýká dlažby. Netušila, kolik grafomanů na Slovensku nemá nic lepšího na práci než bombardovat vážené nakladatelství beletrie písemnými výplody své fantazie. Výtah v budově – pochopitelně – nefungoval, a jakmile se dokodrcala do své vězeňské kobky v zákoutí prvního poschodí, měla pocit, že je zralá na zasloužený odpočinek po celodenní namáhavé práci, ne-li přímo na odchod do důchodu. Zatímco o všem přemýšlela, zvon na Michalské věži odbil devátou hodinu ranní. Jejím bývalým spolužačkám právě končila první hodina vyučování a určitě vyběhly na chodbu protáhnout si tělo po vyčerpávajícím podřimování.

Z třídění zásilek ji vyrušil telefon. Jakýsi mužský hlas bez úvodu vyštěkl: „Řekněte svým ženským, že Bucko dává pusinky!“ A zavěsil. Přestože Hana ještě několikrát marně zaskřehotala do sluchátka „Haló“ a potom i něco nespisovného, nakonec pochopila nesmyslnost svého počínání, zavěsila a v duchu se zapřísahala, že na takové hloupé žerty už nenaletí. Za prvé se s anonymem do telefonu ze zásady nebavila a bavit nebude. Za druhé žádné ženské nevlastnila. Za třetí nemá ani ponětí o tom, co je to bucko. Za čtvrté – a to především – proč by měla někomu oznamovat, že bucko kohosi líbá? Pustila tedy záhadný telefonát z hlavy a pokračovala v třídění korespondence. Byla právě v nejlepším, když se do jejího kutlochu vřítíl dav skládající se

přínejmenším z tuctu rozhořčených bab. Z jejich vzrušeného pokřikování usoudila, že sedí v sousedních kancelářích a že je něco velmi trápí. Přesněji řečeno že přišly se zdrcující soudružskou kritikou na rtech. Pochopila, že jí zazlívají nějakou trestuhodnou nedbalost a obviňují ji minimálně z nesoudružského vztahu ke kolektivu, pokud ne přímo ze sabotáže. Měly pádný důvod, neboť přibližně před hodinou dostalo lahůdkářství v sousední budově, jehož vedoucím byl všeobecně uznávaný a mimořádně oblíbený soudruh Bucko, zásilku čerstvých úzkoprofilových kokosových pusinek. Bucko o této radostné události, jako bylo – díkybohu – jeho dobrým zvykem, ihned informoval vrátného nakladatelství, který potom tuto důležitou zprávu okamžitě oznámil jednotlivým oddělením. Úkolem doručovatelky bylo tuto zprávu neprodleně předat ženám – redaktorkám ukrajinské redakce, která sídlila v doručovatelčině blízkosti a měla porouchaný telefon. Tak se stalo, že Haninou nedbalostí přišly Ukrajinky, jejich manželé, dítka a případně milenci o vzácnou pochoutku z jižního ovoce. Doručovatelka-začátečnice se už viděla, jak letí dolů světlíkem, defenestrována davem okradených kolegyň. Zřejmě jen hrůza, která se zrcadlila v jejích očích, a sytá zeleň v jejích tvářích doplněná veřejnou sebekritikou nakonec rozvážněný dav přesvědčily o její nevědomosti, jež hříchu nečiní. Jakoby mávnutím kouzelného proutku se čarodějnice proměnily ve štěbetající dívčiny plné porozumění pro těžkosti začátečníka. Jejich šéfka, mimořádně hubatá sympaťáčka,